Ernst Jünger
A MÁRVÁNYSZIRTEKEN
(Budapest, 2004, Európa)

Ernst Jünger *A márványszirteken* című regénye tíz évvel ezelőtt látott napvilágot az Európa Könyvkiadónál. Egyúttal az első könyv volt a német szerzőtől, amely teljes terjedelemben jelent meg magyar nyelven. 2014-ben, az első világháború kitörésének 100. évfordulóján Jünger neve különösen nagy jelentőségre tesz szert. Örvendetes esemény, hogy idén az egykori frontharcos egyik legfontosabb műve, az *Acélzivatarban* is megjelent (Noran Libro), tehát ha lassan is, de kiadói szinten változás tapasztalható Jünger értékelését illetően. Ugyan a megjelenés ma pusztán egy tény, nem hordozza magában az elismerést, a művek mégis hozzáférhetők, olvashatók, tanulmányozhatók - és ez mindenképpen pozitívumként értékelendő.

Jünger gazdag életútjára külön kötetben lehetne kitérni. Erre e helyütt természetesen nincs mód, azonban művei kapcsán érdemes megjegyezni, milyen gazdagsággal élt az irodalom eszközeivel úgy, hogy közben nem ragaszkodott mereven az irodalmi műfajokhoz, és ami ennél is fontosabb: művei messze túlmutatnak a puszta irodalmiság szempontjain. Erre úgy az említett *Acélzivatarban*, mint a jelen recenzió tárgya, *A márványszirteken* példaként szolgál.

A márványszirteken című kisregény egészen sajátos mű. E recenziónak nem célja az összehasonlítás, de nem haszontalan megjegyezni, hogy az *Acélzivatarban* szenvtelen, sokszor szinte narrátori leíró jellegéhez képest *A márványszirteken* egészen más színben jelenik meg, a szerző teljesen más eszközökkel él, mindazonáltal a harc közös pontként merül fel a két könyvben.

Történetünk gyönyörű vidéken, festői környezetben játszódik. A márványszirtekre épült kolostorban barátok élnek, akik a környék botanikai leírását végzik, növényeket gyűjtenek, ezeket művészi gonddal írják le, katalogizálják. Tevékenységükben a hozzáértés törődéssel és olyan méltósággal párosul, amely megnemesíti, szimbolikus tartalommal ruházza fel alakjukat. Habár a mű nyelvezete nem csupán irodalmilag értékelendő, el sem választható attól, az érdemi részét képezi.

Jünger stílusa, talán nem túlzás ez a jelző, lélegzetelállító: minden egyes sorában bölcsességek rejlenek; olyan gondolatok, amelyek sok esetben túlmutatnak az adott téma és esemény szálain. A történet olvasása közben azt érezni, mintha a mű szereplői egy már rég letűnt aranykor tanúi lennének; szinte édeni az a kép, ami feltárul a kis közösség életébe pillantva. Sokszor úgy tűnik, mintha prózában megfogalmazott lírát, verset olvasnánk; az alakok egyszerre vitálisak, de „életen túliak" is, minden apró eseményt csodának tekintenek, s mindent a szellem arisztokratikus magasságából, ám gőgtől mentesen szemlélnek. Jünger kisregényét belengi egy mármár éteri miliő, akárha egy titokzatos ködön át lennénk az események szemtanúi. Alátámaszthatja ezt az a jellegzetesség is, hogy párbeszédek egyáltalán nincsenek a műben – ami annak elevenségét a legkevésbé sem csorbítja.

Azonban a szinte ideális, paradicsomi világot veszélyek fenyegetik a főerdész és vérszomjas hordája részéről. A mű szimbolikus jellegére ez a kettősség világít rá: az e világban is megmutatkozó, de azon messze túlérő – másképp nézve, onnan eredő – nemes értékek hordozói és a vad elementaritás kegyetlenségben, féktelenségben kulmináló erői között összecsapás érik, amely végül az előbbiek pusztulásával ér véget. Ugyanekkor a kisregény minden részlete és a végső kicsengés is azt mondja, hogy csupán a megnyilvánult dolgok – ha mégoly szépek, s elvesztésük, elenyészésük fájó is – haláláról van szó, de a „mag", amelyből származnak, amely mindezen felül és kívül áll, önnön magunkban,

elpusztíthatatlan: „*Az emberi rend annyiban hasonlít a világmindenségre, hogy időről időre el kell égnie ahhoz, hogy újjászülethessen.*" (65. o.)

Több részlet is arra utal, hogy Jünger tudott erről a „végső lényegről", amelyet nem érint sem születés, sem pusztulás: „*Jóllehet a magokban, virágzásban és elmúlásban csalfaság rejtőzik, ami elől semmilyen teremtmény nem menekülhet, ám mégis biztosra vehető, hogy valami állandó lapul a látszatok világa mögött.*" (27. o.)

A márványszirteken főhőseit olyan emberekként látjuk magunk előtt, akik, ha kell, harcolnak, megteszik, ami a kötelesség, ugyanakkor belül soha nem kérgesednek meg, hogy ne tudják értékelni mindazt, ami szép, nemes és emelkedett, mert tudják, hogy a virágok szimmetriája, a pompás színekben tündöklő kígyók és minden egyéb, ami körülveszi őket, annak az Építőmesternek a teremtő erejét dicsérik, „aki" láthatatlan, de mindenütt ott van, pontosabban minden Őbenne van. Ezzel a bizonyossággal és tudással a belső tarsolyban fognak hozzá a harchoz, ami ugyan földi síkon elbukott a gátlástalan zsarnok – „*Mélységesen mély a gyűlölet, ami az alacsonyrendű szívekben a szépséggel szemben gyúl*" (56. o.) – ellen, viszont az a bölcsességben fogant derű, amivel a világot és az életet szemlélik, tudja, hogy a mag odabent van, s várja, hogy újra kihajthasson. A kisregény utolsó mondata is ezt sugallja: „*Úgy léptünk be a szélesre tárt kapun, mintha az atyai ház békéjébe lépnénk.*" (160. o.)

A márványszirteken a rendíthetetlen benső tartás opusza, amely kitart értékei mellett, beleveti magát a legádázabb harcba is, ha kell, de nem inog meg, akkor sem, ha körülötte minden összeomlik, sőt a végromlást is a maga oldalára tudja fordítani e lelki/szellemi szilárdság révén. Ha a világ recseg-ropog is, ami a megújulás lehetőségét magában foglalja, azt nem érhetik el a lángok.

Milán Péter

Ernst Jünger
A MÁRVÁNYSZIRTEKEN
(Budapest, 2004, Európa)

Ernst Jünger munkássága – valószínűleg politikai előítéletekből kifolyólag – sokáig majdnem teljesen ismeretlen volt Magyarországon. 1970-ben a kolozsvári *Utunk* néhány, akár jelentéktelennek is mondható részletet tett közzé hatkötetes naplójából (XXV. évf. 35. sz. [aug. 28.] 12. o.). E töredékek (Pávai Mihály fordítása) kevéssé jellemzőek a német íróra, noha megfigyelhető például, hogy milyen nagy jelentőséget tulajdonított az élet úgynevezett apró dolgai szemlélésének (személyek, tulajdonságaik, velük kapcsolatos anekdoták, tárgyak). Jünger majdnem mindenből filozófiai következtetésekre volt képes jutni, anélkül, hogy az irodalom formai követelményeit átlépte volna. Sokkal jobb, jellemzőbb választásnak tekinthető a „Pacifizmus" című esszé közlé-

